

Oppgave 1 (vekt 60%)

- a) EU har diskutert muligheten for en maksimalpris på kjøp av gass. Dette innebærer at ingen av landene skal betale mer enn denne maksimalprisen når de kjøper gass. Anta at vi kan betrakte gassmarkedet som ett felles marked, uten kapasitetsbegrensninger i overføring, og med fullkommen konkurranse. Forklar hvordan prisen normalt bestemmes i et slikt marked, og hva som blir effektene av en maksimalpris.
- b) En stor del av tilbudet av gass i Europa kommer fra Russland. Russland har truet med å stanse disse leveransene. Forklar hvilke effekter et slikt kutt i tilbudet kan få i markedet, og hvordan effektene avhenger av forhold på tilbuds- og etterspørselsiden.
- c) Norge eksporterer gass, olje og strøm. Siden strømprisene har vært svært høye en periode har enkelte tatt til orde for at vi burde stanse eksport av strøm for å senke strømprisene for norske forbrukere og bedrifter. Tidligere har enkelte også argumentert for at vi burde selge bensin billig i Norge siden vi har rikelig med olje. Hva vil du som samfunnsøkonom si til disse forslagene? Drøft både effektivitetseffekter og fordelingseffekter.

a) Forklare tilbud, etterspørsel og likevekt. En makspris gir etterspørselsoverskudd, dvs lavere tilbudt mengde enn etterspurt mengde. Omsatt mengde blir lik tilbudt mengde. Siden etterspurt mengde er høyere enn tilbudt, må omsatt mengde rasjoneres. Modellen sier ikke noe om hvordan dette gjøres. Prisregulering er dekket i kapittel 5 i læreboka. Der diskuteres også effektivitetstap ved prisregulering: For liten mengde, ineffektiv fordeling mellom kjøperne, mulig ressursbruk for å få tak i godet (kø for eksempel), lav kvalitet. « Svart marked diskuteres også »

b) Effekter av kutt i tilbud har vært drøftet i forelesninger og i seminaroppgaver. Et minimum er å vise hva som skjer med likevektspris og -mengde i markedet. En god besvarelse har også med noe om hvordan effektene avhenger av forholdet mellom helning på tilbuds- og etterspørselskurven

c) Læreboka viser gevinstene av å åpne for eksport ved bruk av partiell markedsteori – se kapittel 8. Vi har også gjennomgått dette på forelesning. En god besvarelse bruker innsiktene fra dette stoffet til å forklare at det er et samfunnsøkonomisk tap ved å stenge for eksport: Alternativverdien av olje eller kraft er høyere enn prisen norske kjøpere vil betale ved restriksjoner på eksporten. Dette gjelder uavhengig av om strømmen skal brukes av husholdninger eller bedrifter

Den direkte fordelingseffekten av lavere strømpriser til konsumentene avhenger av inntektselastisiteten – og den er trolig godt under 1. Det betyr at selv om strømforbruk øker med inntekt vil andel av inntekt som brukes på strøm avta med inntekt. Høyere strømpriser rammer dermed hardere i prosent av inntekt ved lavere inntekt. Man kan oppnå en bedre fordelingseffekt av en støtte ved å utbetale den uavhengig av strømforbruk.

I Norge havner inntektene fra kraftsalg i hovedsak i statskassen, slik at lavere priser fordi man stanser eksport innebærer at staten taper inntekter. Dette innebærer høyere skatter eller lavere offentlige utgifter – slik at netto fordelingseffekt avhenger av hvem som bærer disse kostnadene.

Spørsmål c er krevende på dette nivået, spesielt diskusjon av fordelingseffekter.

Oppgave 2 (vekt 40%)

En bedrift har monopol i et marked. Det er store faste kostnader (B) i produksjonen, i tillegg til en konstant kostnad (c) per enhet som produseres.

- a) Monopolet ønsker størst mulig overskudd. Forklar ved hjelp av en figur hvordan monoopolet da vil fastsette pris og omsatt mengde, og vis på figuren hva som blir monoopolets overskudd.
 - b) Forklar ved hjelp av figuren hva som ville være den samfunnsøkonomisk optimale produksjonen, hva det samfunnsøkonomiske overskuddet ville være for dette produksjonsnivået, og hva monoopolets overskudd ville være.
 - c) Kan det være samfunnsøkonomisk lønnsomt å produsere i et marked selv om et privat monopol ikke kan drive med overskudd?
-
- a) Monopoltilpasningen er dekket i forelesning og skriftlig pensum. Det har i tillegg vært gitt oppgaver om naturlig monopol både på seminar og oppgavesamling. En god besvarelse bør forklare marginalinntekt, og kommentere kostnadene. Det bør gi pluss om det påpekes at det er fallende gjennomsnittskostnader i produksjonen, slik at bedriften er et såkalt naturlig monopol.
 - b) Samfunnsøkonomisk optimal produksjon er der hvor pris er lik den variable enhetskostnaden c . Salgsinntektene vil da bare dekke de variable kostnadene, slik at bedriften går med underskudd $(-B)$. Dersom konsumentoverskuddet er større enn B vil det likevel være samfunnsøkonomisk lønnsomt å produsere.
 - c) Ja. Dersom B er så høy at monopoltilpasningen gir underskudd, men lavere enn konsumentoverskuddet ved optimal produksjon. Samfunnsøkonomisk lønnsomhet kan også være høyere enn privatøkonomisk på grunn av positive indirekte virkninger. Dette er en vanskelig oppgave på dette nivået, og bør tillegges betydelig lavere vekt enn a og b